

lógijáról címmel teljes szövege is megjelenik a közeljövőben. Szóval: *bírálat*a annak, amivel B. P. — műveim vélhetően alapos ismerője — meggyanúsít. Mindannak, amit nálam támad, a cáfolatát is megtalálja esszéimben. Egyetérténék tehát? Korántsem! Abban sem, hogy a kolozsvári *Utunk* hírrovata alapján — *csak ott* viselte előadásom az általa idézett címet — meg lehet ismerni filozófiai szövegeket, sem pedig abban, hogy az elmélet eleve totalitárius és a Gonosz cinkosa. És persze abban sem, hogy a kommunizmust választó, majd bíráló magyar értelmiségiek idegenek a magyar néptől, hogy a lukácsisták nem érintkeznek a magyar kultúra « alapvonulatával », hogy Németh László *Kisebbségben* c. szerencsétlenül jobboldali könyve példaszerű. Rossz ízű dolgok ezek.

Több pluralizmust, pluralisták!

Tamás Gáspár Miklós
(Budapest)

A BUDAPESTI HELYZET

[...] A prágaiakkal szolidarizáló tiltakozások száma, s különösen, hogy az aláírási listák kijutottak külföldre, láthatóan felizgatta az illetékeseket. Nyomban megindult a brusztolás az erélyesebb megtorlást követelők és a « liberálisok » között. De még az utóbbi vonal képviselői is nagyon ingerülten jelezték magánbeszélgetésekben, hogy az ilyesmi csak a sztalinisták malmára hajtja a vizet. Kádár a maga részéről kijelentette, hogy « ő nem postáláda », a KB ülésén pedig, amely nem sokkal követte az aláírási akciót, három « kategóriára » osztotta az aláírókat: a « megtévesztettek », a « visszaesők » és az « ellenség » [...]. A petíciók tartalmáról nem indult vita; erről még a « liberálisok » sem akartak hallani.

November-decemberben *minden* aláírot behívatott a hivatali főnöke (a fontosabb embereket felsőbb és mégfelsőbb főnökeik, pl. az Akadémia főtitkára, sőt tovább) és egyazon beszélgetésminta szerint a következőkre akarták rábeszélni őket: 1) vonják vissza az aláírásukat (!); 2) ítélik el azt, hogy a tiltakozó levelek és listák kijutottak az országból, ill. jelentsék ki, nem tudták, hogy ez lesz, a szervezők átejtették őket; 3) s főleg határolják el magukat a « hármak » [Bence György, Kenedi János és Kis János] nyílt levelétől, amelyet a cseh kartistákhoz intéztek. Ezek a beszélgetések a főnökök karakterétől függően joviálisan, feszengve vagy arrogánsan zajlottak le. Az eredmény azonban eléggé egyöntetű volt: a baszogatástól azok is begurultak, akik addig nem.

Az elbocsátások eddig elsősorban a sajtóban-rádióban és a kiadóknál dolgozókat, valamint a kutatóintézetek munkatársait érintették. Jó csomó egyéni tragédia, lévén szó legtöbbször kisgyerekes fiatalokról, amúgy is lakástalan, kispénzű emberekről. A megoldások is egyénileg változók, mert van, akinek megengedik, hogy más munkát keressen, van akinek csak a néger munka marad (amíg van!). A mérhetetlen gazdasági felfordulás miatt a helyzet idén csak rosszabbodni fog; a tudományos intézeteket és hasonló fölös intézményeket le fogják építeni, és aligha vitás, kik kerülnek először a B-listára. [...]

(A levél írója névtelen kíván maradni)

Két elvhez kell ragaszkodnia minden autokratikus hatalomnak, amely fenn akar maradni: a nép atomizálásához és az apparátus fölötti kontrolhoz. Atomizálni kell a népet, különben szövetkezik, s ezzel veszélyezteti a hatalmat.

Jean Baechler: Halál Jonestownban